

Puolustusvaliokunta

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Tulevaisuusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045 (VNS 7/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten tulevaisuusvaliokunnalle. Määräaika: 1.3.2026.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Jaana Tapanainen-Thiess, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Terhi Ylitalo, puolustusministeriö
- strategiajohtaja, liikenneneuvos Hanna Perälä, liikenne- ja viestintäministeriö
- erikoistutkija, eversti (evp.) Mikko Kauppala, Puolustusvoimien tutkimuslaitos
- PV:n tutkimuspäällikkö, insinöörieverstiluutnantti Jouni Koivisto, Pääesikunta

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon tarkoituksena on auttaa Suomea varautumaan erilaisiin tulevaisuuksiin. Maailma muuttuu nopeasti ja siksi päätöksenteon tueksi tarvitaan yhteistä käsitystä siitä, mihin suuntaan kehitys voi edetä. Selonteko ei pyri ennustamaan tulevaisuutta, vaan se esittelee mahdollisia kehityskulkuja ja keinoja, joiden avulla Suomi voi menestyä kaikissa olosuhteissa. Työssä tarkastellaan muun muassa väestön ikääntymistä, muuttoliikettä, teknologian nopeaa kehitystä, ilmastonmuutosta, talouden murrosta sekä kansainvälisen turvallisuuden epävarmuuksia.

Valiokunnan lausunto PuVL 15/2025 vp

(2) Selonteossa on laadittu neljä erilaista tulevaisuuskuvaavaa vuodelle 2045. Yhteistyön maailmassa valtiot tekevät tiivistä yhteistyötä ja edistävät teknologiaa sekä vihreää siirtymää vastuullisesti. Teknojättien maailmassa suuret teknologiayritykset ovat erittäin vaikutusvaltaisia, ja talous sekä arki pyörivät datan ja teknologian ympärillä. Blokkien maailmassa maailma on jakautunut suurvaltaryhmiin, kilpailu kiristyy ja turvallisuus heikkenee. Murtuvassa maailmassa ilmasto- ja ympäristökriisit pahenevat, talous heikkenee ja konfliktit lisääntyvät.

(3) Näiden tulevaisuuskuvioiden pohjalta on koottu toimia, jotka ovat tärkeitä riippumatta kehityskulusta. Tällaisia ovat esimerkiksi koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen, teknologiaan ja tutkimukseen panostaminen, ilmastonmuutoksen hillintä ja luontokadon torjunta, julkisen talouden vahvistaminen sekä huoltovarmuuden ja turvallisuuden kehittäminen. EU-yhteistyö ja kansainvälinen yhteistyö ovat myös keskeisiä Suomen tulevaisuuden kannalta.

(4) Selonteossa mainitaan lisäksi niin sanotut villit kortit, jotka ovat epätodennäköisiä mutta vaikutuksiltaan suuria tapahtumia. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi Venäjän hajoaminen, avaruusinfrastruktuurin tuhoutuminen tai Golfvirran pysähtyminen. Selonteko korostaa, että Suomen on tärkeää ylläpitää useita vaihtoehtoisia toimintatapoja, jotta yhteiskunta pystyy reagoimaan erilaisiin muutoksiin. Koulutus, turvallisuus ja taloudellinen liikkumavara ovat Suomen vahvuuksia, ja niiden ylläpito auttaa pärjäämään epävarmoina aikoina.

(5) Selonteko korostaa valiokunnan mielestä hyvin yhteiskunnallisen luottamuksen ratkaisevaa merkitystä. Suomi on perinteisesti ollut korkean luottamuksen maa, mutta viimeaikainen luottamusindikaattorien lasku on turvallisuuden näkökulmasta huolestuttava kehitys. Luottamus muodostaa perustan tehokkaalle hallinnolle, viranomaisten legitimitetille ja kriiseistä selviytymiselle. Sen heikentyminen altistaa yhteiskuntaa disinformaatiolle, polarisaatiolle ja hybridiuhille. Siksi luottamuksen ylläpito ja vahvistaminen ovat keskeinen osa kansallista turvallisuusstrategiaa. Tämä edellyttää järjestelmällisempää luottamuskehityksen seurantaan, vaikutusten arviointia sekä parempaa ymmärrystä siitä, miten eri hallinnonalojen toimivuus heijastuu koko järjestelmän legitimitettiin.

(6) Selonteko painottaa myös, että sisäinen ja ulkoinen turvallisuus kietoutuvat toisiinsa aiempaa tiiviimmin. Ulkoisen turvallisuusympäristön heikentyminen vaikuttaa välittömästi sisäiseen turvallisuuteen ja edellyttää viranomaisilta sekä koko yhteiskunnalta uudenlaista valmiutta ja varautumista. Sisäisen turvallisuuden toimijoiden rooli korostuu erityisesti hybridiuhkien torjunnassa, kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa ja väestönsuojelussa.

(7) Puolustusvaliokunta keskittyy lausunnossaan arvioimaan tulevaisuusselonteon yhteyttä Suomen puolustuksen kehittämistä koskeviin suunnitelmiin.

Suomen puolustuksen pitkäjänteinen kehittäminen

(8) Puolustushallinnon asiantuntijoiden mukaan tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa on menetelmiltään laadukas ja sisällöltään kattava kokonaisuus, joka tarjoaa vahvan perustan Suomen pitkän aikavälin turvallisuus- ja puolustussuunnittelulle. Ennakointi on puolustuksen kannalta välttämätöntä, koska turvallisuusympäristö muuttuu nopeasti. Ennakointiin sisältyy aina epävarmuutta, minkä vuoksi vaihtoehtoisia tulevaisuuksia ja niiden vaikutuksia on tarkasteltava laaja-

Valiokunnan lausunto PuVL 15/2025 vp

alaisesti. Asiantuntijoiden mukaan selonteon käyttämät menetelmät vastaavat hyvin puolustushallinnon omaa ennakointityötä, mikä tukee puolustusjärjestelmän pitkäjänteistä kehittämistä.

(9) Tulevaisuusselonteon muutostekijöiden analyysi on kattava ja suurelta osin yhdenmukainen puolustushallinnon havaintojen kanssa. Geopoliittiset jännitteet, suurvaltojen kilpailuasetelmat, teknologian nopea kehitys, ilmatoriskit ja talouden murrokset ovat kaikissa tarkasteluissa keskeisiä tulevaisuuden muovaajia. Erityisesti Venäjän kehitys ja sen vaihtoehtoiset tulevaisuudet muodostavat merkittävän epävarmuuden, jolla on suora vaikutus Suomen turvallisuuteen. Myös Yhdysvaltain ja Euroopan unionin kehitykseen liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Puolustusvaliokunta on arvioinut Yhdysvaltain kehitystä tarkemmin puolustuselonteosta antamassaan mietinnössä (PuVM 5/2025 vp, kpl 21–22). Osa selonteon skenaarioista käsittelee sotilaallista turvallisuutta ja sodankäynnin kehitystä kuitenkin melko yleisellä tasolla.

(10) Puolustushallinnon asiantuntijat pitivät selonteon skenaariotyötä ja epävarmuuksien analyysiä erittäin onnistuneina. Skenaariot ovat tärkeitä varautumisen ja suunnittelun välineitä. Ne auttavat hahmottamaan sekä toivottavia että vältettäviä kehityspolkuja ja siten suuntaamaan puolustuksen ja turvallisuuspolitiikan valmistelua.

(11) Sekä puolustushallinnon analyysien että selonteon perusteella on tunnistettavissa useita kriittisiä toimia, jotka ovat välttämättömiä riippumatta siitä, millainen tulevaisuuden kehityskulku toteutuu. Näitä ovat vahvan kansallisen puolustuksen ylläpitäminen osana Natoa, pohjoismaisen ja eurooppalaisen puolustusyhteistyön tiivistäminen, sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tukeminen sekä huoltovarmuuden ja kriittisten riippuvuuksien hallinta. Lisäksi teknologisen kehityksen, tutkimuksen ja TKI-toiminnan vahvistaminen, kyberturvallisuuden kehittäminen sekä tiedonhuollon turvaaminen ovat kaikissa skenaarioissa keskeisiä. Asiantuntijat korostavat myös varautumista hybridivaikuttamiseen, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja mahdollisiin laajoihin väestösiirtymiin. Koko yhteiskunnan kriisinsietokyvyn, osaamisen, väestön toimintakyvyn ja maanpuolustustahdon ylläpito nähdään tulevaisuuden turvallisuuden perustana.

Kansainvälisen yhteistyön merkitys

(12) Kansainvälinen yhteistyö on olennainen osa Suomen ennakointikyvykkyyttä ja puolustuksen suunnittelua. Yhteistyö on viime vuosina laajentunut ja syventynyt, ja sitä tehdään sekä puolustushallintojen, kansainvälisten järjestöjen että tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa.

(13) Yksi tärkeimmistä yhteistyökanavista on Naton ennakointitoiminta, jossa Suomi on aktiivisesti mukana. Puolustushallinnon asiantuntijat osallistuvat muun muassa Naton Strategic Foresight Analysis (SFA)- ja Future Operating Environment (FOE) -raporttien laadintaan. Nämä analyysit ovat keskeisiä liittokunnan pitkän aikavälin suunnittelussa, ja Suomen rooli on vahvistunut Naton jäsenyyden myötä. Suomi on myös tukenut Naton ennakointikyvyn kehittämistä isännöimällä liittokunnan ensimmäisen ennakointikonferenssin Helsingissä ja tarjoamalla koulutusta Naton ennakoijille esimerkiksi Turun kauppakorkeakoulun tulevaisuuskeskuksen kautta.

(14) Toinen merkittävä kumppani on Ison-Britannian puolustusministeriön Defence Futures -organisaatio, jonka kanssa yhteistyö on tiivistä. Suomi osallistuu aktiivisesti brittien tuottaman Glo-

Valiokunnan lausunto PuVL 15/2025 vp

bal Strategic Trends -raportin laadintaan, ja yhteistyötä vahvistaa se, että Suomi on sijoittanut yhteishenkilön suoraan organisaation toimintaan. Britannian sateenvarjoryhteistyön puitteissa tehdään myös pohjoismaista ennakoitintyötä, joka liittyy puolustukseen ja laajempiin turvallisuus- teemoihin.

(15) Pohjoismainen yhteistyö on viime vuosina muuttunut entistä systemaattisemmaksi. Aiemmin yhteistyö oli pääosin kahdenvälistä strategisen suunnittelun keskustelua, mutta nykyisin maat vertailevat yhteisesti toimintaympäristöarvioitaan ja tekevät yhteistä ennakoitintyötä. Tämä liittyy Nordefcon rakenteisiin ja laajempaan kokonaisturvallisuusyhteistyöhön. Mukana on toimijoita myös muista maista, kuten Saksasta ja Virosta, jolloin yhteistyö ulottuu Pohjolan ulkopuolellekin.

(16) Puolustushallinto tekee aktiivista yhteistyötä myös EU:n puolustus- ja turvallisuusfoorumeissa sekä tutkimuslaitosten ja ajatushautomoiden, kuten RANDin, Chatham Housen ja Atlantitiseuran (ACUS), kanssa. Näiden kautta Suomi saa ajantasaista tietoa teknologiakehityksestä, geopoliittisista muutoksista ja tulevaisuuden sotilaallisista trendeistä. Euroopan puolustusviraston (EDA) kautta Suomi osallistuu eurooppalaisten puolustuskykyjen ja pitkän aikavälin suorituskykytarpeiden ennakointiin.

(17) Puolustushallinnon kansainvälistä yhteistyötä tukee myös Puolustusvoimien tutkimuslaitos, joka hyödyntää ulkopuolista tutkimusta ja osallistuu monikansallisiin analyysiverkostoihin.

Yhteenveto

(18) Tulevaisuusselonteko on asiantuntevasti laadittu kokonaisuus, joka tarjoaa vahvan pohjan Suomen puolustuksen pitkäjänteiselle kehittämiselle ja kansalliselle varautumiselle. Sen analyysit ovat menetelmällisesti korkeatasoisia ja hyvin yhteensopivia puolustushallinnon oman ennakoitintyön kanssa. Selonteko tunnistaa samat keskeiset muutostekijät, jotka ohjaavat myös Suomen puolustuksen suunnittelua: geopoliittisen kilpailun voimistuminen, teknologinen murros, ilmastomuutoksen vaikutukset, talouden epävarmuudet sekä erityisesti Venäjän tuleva kehitys.

(19) Selonteon ja puolustushallinnon analyysien pohjalta voidaan tunnistaa useita kriittisiä toimia turvallisen tulevaisuuden rakentamiseksi. Näihin kuuluvat vahvan kansallisen puolustuksen ylläpito ja kehittäminen osana Natoa, tiivistyvä pohjoismainen ja eurooppalainen puolustusyhteistyö, sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tukeminen sekä huoltovarmuuden ja kriittisten riippuvuuksien hallinta.

(20) Yksi keskeinen johtopäätös on kansainvälisen yhteistyön kasvava merkitys. Suomi hyötyy aktiivisesta osallistumisesta Naton ennakoitintoihintaan, kahdenvälisiin yhteistyösuhteisiin, systemaattiseen pohjoismaiseen ennakoitintyöhön sekä EU:n puitteissa tehtävään yhteistyöhön. Tiivis yhteistyö tutkimuslaitosten ja ajatushautomoiden kanssa vahvistaa Suomen kykyä seurata teknologian ja geopoliittisen kehityksen suuntia. Kansainväliset verkostot muodostavat tärkeän osan Suomen tilannekuvaa ja päätöksenteon tietopohjaa.

(21) Puolustusvaliokunta korostaa, että puolustushallinnon asiantuntijoiden systemaattinen osallistuminen tulevien selontekojen valmisteluun on välttämätöntä. Näin varmistetaan, että puo-

Valiokunnan lausunto PuVL 15/2025 vp

lustuksen näkökulmat, sotilaallisen turvallisuuden kehitys ja kansainvälisen toimintaympäristön erityispiirteet huomioidaan kattavasti valtioneuvoston tulevaisuustyössä. Selonteko tukee merkittävästi Suomen puolustuksen kehittämistä ja tarjoaa konkreettisen perustan suunnittelulle, joka parantaa Suomen turvallisuutta kaikissa mahdollisissa tulevaisuuksissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

että tulevaisuusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 20.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Mika Kari sd
jäsen Jarno Linnell kok
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Niina Malm sd
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola